

הרב איתן שנדורפי

לעיינ

מו"ר מרן הגר"א שפירא זצ"ל
 שזכה לכל המעלות שהבטיח
 ר' מאיר למי שלומד תורה לשמה
 וגם זכה להעמיד תלמידים הרבה
 במשך למעלה מחמשים שנה.

האם המשכן בגלגל היה "במה גדולה"?

מאמר זה נכתב לזכרו של מו"ר מרן הגר"א שפירא זצ"ל בעקבות דברים שכתב מרן ב"מנחת אברהם" חלק א, סימן לי שם דן בנושאים רבים הקשורים למצוות הקהל, וביניהם בנושא המשכן בגלגל [מכתב אי סעיף גי (עמי רסג-רסד), מכתב בי סעיף גי (עמי רעא) ומכתב גי סעיף בי (עמי רעג-רעו)].
 כאשר קראתי את דברי מרן שם שמחתי שמחה גדולה, ולכן בחרתי לעסוק דווקא בנושא זה בחוברת שיוצאת לזכרו של מרן זצ"ל. כאן נערכו הדברים בצורה שונה, וכמובן שכדאי מאוד לעיין בדברי מרן זצ"ל, שהם קילורין לעינים. אמנם במקומות רבים דברי מרן זצ"ל קשים להבנה לרוב עומקם, אך סבורני שאחרי קריאת מאמר זה יקל להבין את דברי מרן זצ"ל בנושא זה.

הקדמה

דבר ידוע הוא שהמשכן עמד בגלגל, כמו שאמרו חז"ל בכמה מקומות, אבל דבר זה אינו מפורש בפסוקים. מאמר זה יעסוק בשאלות: מניין למדו חז"ל שהמשכן עמד בגלגל? מדוע הדבר לא נכתב במפורש בתנ"ך? האם הוא נחשב במה גדולה? ומהי משמעות המושג "במה גדולה"?

א. מקורות בחז"ל ובראשונים שהמשכן עמד בגלגל

המשנה במסכת זבחים פי"ד (ק"ב, ע"ב) אומרת:
 "עד שלא הוקם המשכן היו הנבנות בותרות ועבודה בבכורות, וכשהוקם המשכן נאסרו הנבנות ועבודה בכהנים. קדשי קדשים נאכלין לפני כן הקלעים, וקדשים קלים בכל פתנה ישראל.
 באו לגלגל – הותרו הנבנות קדשי קדשים נאכלין לפני כן הקלעים, וקדשים קלים בכל מקום."

באו לשילה – נאסחו הבמות, ולא היה שם תקרה, אלא בית אבנים בלבד
 פלמטן, והיריעות פלמטן, והיא היתה פנוחה. קדשי קדשים נאכלין לפני
 פן הקלעים, וקדשים קלים ופעטר שני בכל החוה.
 באו לנוב וגבעון – הותירו הבמות, קדשי קדשים נאכלין לפני פן הקלעים,
 קדשים קלים בכל ערי ישראל.

באו ליהושלים – נאסחו הבמות ולא היה להן היתר, והיא היתה נחלה,
 קדשי קדשים נאכלין לפני פן הקלעים, קדשים קלים ופעטר שני לפני
 פן החוה."

פירש רש"י: "באו לגלגל - כשעברו את הירדן והוקבע אהל מועד שם
 שבע שנים שכבשו ושבע שחלקו".¹

וכן פירש הרמב"ם בפירושו המשניות: "הגלגל לא היה בו בית בנוי, אלא היה
 בו המשכן עצמו שהיה במדבר".

וכן פירש הרע"ב: "ולא היה שם בית, אלא יריעות המשכן של מדבר".
 ממשנה זו עולה במפורש שהמשכן עמד בגלגל.

בצורה מפורשת יותר אמרו חז"ל בתוספתא בזבחים (קרבנות פ"ג ה"ג)
 שהובאה בגמרא בזבחים (ק"ח, ע"ב):

"תנו רבנן: ימי אהל מועד שנכבדו ארבעים שנה חסר אחת,
 ימי אהל מועד שבגלגל ארבע עשרה, ז' שכבשו ז' שחלקו.
 ימי אהל מועד שבנוב וגבעון חמישים ושבע
 נשתתרו לשילה ג' באות ושבעים חסר אחת".²

1. כיצד למדו חז"ל על שבע שנות כיבוש ושבע שנות חלוקה עיין בזבחים ק"ח, ע"ב, וביסוד
 עולם רבה" פ"א, ומנין למדו שהמשכן היה כל אותו זמן בגלגל עיין במאמרי "זמן עמידת
 המשכן בגלגל" ב"עסורי כהנים" גיליון 63 סיון התש"ן.

2. במסורת השי"ס שם בזבחים צ"ח: "יסוד עולם רבה פרק י"א. אבל בסדר עולם שם לא התייחסו
 כלל לנוב ולגבעון, אלא רק לשנות המשכן בגלגל ובשילה, ואף על גלגל ושילה לא אמרו: "ימי
 אהל מועד שבגלגל כך וכך, וימי אהל מועד שבשילה כך וכך". אלא: "אמור מעתה: י"ד שנה
 שבגלגל הם שבע שכבשו ושבע שחילקו, ואחר כך: ויקהלו כל עדת בני ישראל שילה וגוי
 (יהושע י"ח, א)... בית הבחירה שבשילה היה בנוי בנין של אבנים מלמטן ויריעות מלמעלן,
 ועשו בו ישראל שלש מאות ששים ותשע שנה וחרב". מקור הדייטא שבגמרא הוא מתוספתא
 בזבחים פ"ג, ה"ג ע"ג שם, ועיין גם בירושלמי מגילה פ"א סוף ה"ב שם פירטו את שנות
 נוב וגבעון במדבר.

וכן הזכירו חז"ל את המשכן בגלגל במקומות נוספים³. כן כתב הרמב"ם בהלכות "בית הבחירה" (פ"א, הלכות א-ב): "מצות עשה לעשות בית לה', מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות וחוגגין אליו שלש פעמים בשנה, שנאמר: יעשו לי מקדשי (שמות כ"ה). וכבר נתפרש בתורה משכן שעשה משה רבינו, והיה לפי שעה, שנאמר: כי לא באתם עד עתה וגו' (דברים י"ב). כיון שנכנסו לארץ העמידו המשכן בגלגל ארבע עשרה שנה שכבשו ושחלקו, ומשם באו לשילה ובנו שם בית של אבנים, ופרשו יריעות המשכן עליו, ולא היתה שם תקרה, ושסייט שנה עמד משכן שילה, וכשמת עלי חרב, ובאו לנוב, ובנו שם מקדש, וכשמת שמואל חרב, ובאו לגבעון, ובנו שם מקדש, ומגבעון באו לבית העולמים. וימי נוב וגבעון שבע וחמשים שנה". וכן כתבו ראשונים נוספים שהמשכן עמד בגלגל⁴.

ב. מנין למדו שהמשכן עמד בגלגל?

כתב רש"י בפירושו למשנה בזבחים קיב, ע"ב: "באו לגלגל - כשעברו את הירדן והוקבע אהל מועד שם שבע שנים שכבשו ושחלקו". כלומר כיוון שכל מחנה ישראל היה בגלגל⁵ ממילא גם המשכן היה שם, כשם שהקימו את המשכן בכל מקום שבו חנו בני ישראל במדבר⁶, ולא היה צורך לכתוב זאת!

ג. האם נקרא המשכן בגלגל בשם "במה גדולה"?

במשנה במסכת מגילה (ט, ע"ב) נאמר: "אין בין בפה גדולה לבפה קטנה אלא פסחים. זה הכלל: כל שהוא נדר ונדב קרב בבפה, וכל שאינו לא נדר ולא נדב אין קרב בבפה".

פירש רש"י שם במשנה: "אין בין כמה - אין הפרש בשעת היתר הבמות בין כמה גדולה - זה מזבח של מטה כעודו כנוב וגבעון". רש"י לא הזכיר כאן את גלגל, ומשמע שהמשכן בגלגל לא נקרא "במה גדולה"⁷ בגמרא שם אמרו: "פסחים וזון לא [רש"י: פסחים וזון לא - והא קתני סיפא: כל שאינו נדר ונדב אינו קרב בכמה קטנה, ואילו בגדולה היו מקריבין קרבנות צבור: תמידין ומוספין! וקא ס"ד דאף חובות צבור שאין קטוע להן זמן היו קריבין בה, כגון פר העלם דבר של צבור ושעירי ע"ז]! איצא: כעין פסחים [רש"י: "כעין פסחים - וכל חוטית הקטוע להם זמן כפסחים"]".

3. עיין זבחים קיב, ע"א ועיין בסמוך.
4. עיין חוקוני דברים י"ב, ה; רבנו בחיי שם, ט; רד"ק יהושע י"ח, א; שמי"א י"א, יד; ט"ו, יב; מל"א ח, יג ובמקומות נוספים, ורלב"ג יהושע ד', יט; י"ח, א; שמי"א י"א, טג ועיין בהמשך.
5. עיין יהושע ד', יט-כ; ה', ט-י; ט"ו, ג; י"ג, ו-ט; י"ג, טו; י"ג, מג; י"ד, ה.
6. עיין במדבר י', כא ורש"י שם.
7. גם הרע"ב כתב בדומה לרש"י: "אין בין במה גדולה - בשעת היתר הבמות מיירי: במה גדולה - היא כמת ציבור שהיתה בנוב וגבעון".

ענין [רש"י: "מוני - מתניתין דקתני דכמה קטנה אין קרב בה שום חוכה, ואמר דכמה גדולה לא עדיפא מינה אלא בחובות הקטוע להן זמן"]:
 "ר' שפעון היא, דתניא: ר' שפעון אומר: אף צבור לא הקריבו אלא פסחים וחובות שקטוע להם זמן, אבל חובות שאין קטוע להם זמן הכא והכא לא קרב".
 כתב רש"י: "ר' שפעון היא - דאמר בפרק בתרא דזבחים (ק"ז, ע"א): 'אף צבור לא הקריבו בכמה גדולה שום חוכה, אלא פסחים וחובות הקטוע להן זמן, אבל חובות שאין קטוע להן זמן, כגון פר העלם דבר ושעירי ע"ז הכא והכא לא קרב, אבל כדריבנן דהתם לא מתוקמא מתניתין, דהא אמרי: 'כל שהצבור מקריבין באהל מועד שמדבר מקריבין באהל מועד שבגלגל' דהיא כמה גדולה, ואפילו פר העלם דבר, ומתניתין קתני פסח וכיוצא בהן".

מפורש ברש"י כאן שאוהל מועד שבגלגל כן נקרא "במה גדולה" נשאלת אם כן השאלה: מדוע רש"י לא כתב כן גם בפירושו למשנה:
 אכן כבר שאל שאלה זאת הרש"י שם: "רש"י במשנה (השניה) בד"ה 'אין בין: 'בעודו בנוב וגבעון'. לא ידעתי מדוע דילג 'גלגל', ובסוף העמוד הזכירו!!
 יש לציין שגם במסכת זבחים (ק"ב, ע"ב) כתב רש"י: "במת ציבור - גלגל נוב וגבעון"⁸. אמנם כאן לא כתוב "במה גדולה", אלא "במת ציבור", אך במת ציבור היא במה גדולה, כמו שכתבו הרמב"ם והרע"ב במגילה (פ"א, מ"י): "במה גדולה - היא במת ציבור"⁹ וכן כתבו התוס'¹⁰ וכן עולה מרש"י¹¹.

ד. מהי "במה גדולה"?

על מנת לענות על שאלת הרש"י יש לעיין יותר במשמעות המושג "במה גדולה".

המושג "במה גדולה" מופיע כבר בתנ"ך, אך רק פעם אחת. כך נאמר בספר מלכים (א' ג', ד): "וילך המלך גבענה לזבח שם, כי היא הבמה הגדולה, אלף עלות יעלה שלמה על המזבח ההוא". פירש רש"י שם: "היא הבמה הגדולה - הוא מזבח הנחשת שעשה משה כמדבר, והוקבעה בשילה, חרבה שילה טימי עלי וכל לנוכ, חרבה נוב טימי שאול, וכאן לגבעון". כלומר המזבח שעמד בחצר המשכן!

8. גם הרע"ב כתב בדומה לרש"י: "במת ציבור - גלגל ונוב וגבעון".

9. הרע"ב הוסיף כאן: "שהיתה בנוב וגבעון" כמו רש"י כאן.

10. בזבחים ק"א, ע"א בד"ה "במה גדולה ובמה קטנה": "במה גדולה היא במת ציבור, ובמה קטנה היא במת יחיד".

11. עיין רש"י בזבחים ק"ח ע"ב בד"ה בבמה גדולה" שכתב: "בבמה גדולה - אף נוב וגבעון שהיו במת ציבור". ועיין עוד ברש"י בקדושין לו, ע"א בד"ה "ללמדך" ורש"י בזבחים ק"א, ע"א ד"ה "בקרבו".

הרד"ק שם הרחיב יותר: "היא הבמה הגדולה - לא קראה גדולה לגודל מדתה, כי הוא מזבח הנחשת שעשה משה, וכן בדברי הימים (ב' א', ו): ויעל שלמה שם על מזבח הנחשת אשר לפני ה' אשר לאהל מועד, ויעל עליו עולות אלה, אלא נקראת גדולה למעלתה על האחרות, כי הוא המזבח שעשה בצלאל במצות משה, כמו שצוהו האל, ובו היתה תמיד האש העליונה שירדה ביום השמיני למלואים. והאחרות היו נעשות על ידי הדיוט, איש הישר בעיניו, והן היו במות קטנות במעלה כנגד אותה אשר בגבעון, וכן במשנה: אין בין כמה גדולה לבמה קטנה (מגילה ט, ע"ב)".

לפי זה עולה שהמושג "במה גדולה" משמעותו המזבח שבחצר המשכן. מדוע אם כן הוא נקרא "במה גדולה"?

דבר זה מתבאר בתוספתא בסוף מסכת זבחים (קרבנות פ"ג, ה"ח): "איזהו במה גדולה בשעת היתר הבמה? אהל מועד נטוי כדוכו, אין הארון נתון שם¹². איזהו במה קטנה בשעת היתר הבמה? עושה אדם במה על פתח חצרו ועל פתח גינתו. פקריב עליה הוא ובעו ובתו ועבדו ושפחתו".

כלומר שהמזבח שבחצר המשכן נקרא בשם "במה גדולה" רק כאשר הארון לא היה מונח בקדש הקדשים!

דבר זה כמעט מפורש בספר דברי הימים (ב' א', ג-ו) במקבילה של הפסוק שהובא לעיל מספר מלכים: "וילכו שלמה וכל הקהל עמו לבמה אשר בגבעון, כי שם היה אהל מועד האלקים אשר עשה משה עבד ה' במדבר. אבל ארון האלקים העלה דויד מקרית יערים בהכין לו דויד, כי נטה לו אהל בירושלים. ומזבח הנחשת אשר עשה בצלאל בן אורי בן חור שם לפני משכן ה', ויירששו שלמה והקהל. ויעל שלמה שם על מזבח הנחשת לפני ה' אשר לאהל מועד, ויעל עליו עולות אלה". אחרי שחז"ל בתוספתא הסבירו לנו את משמעות המושג "במה גדולה", ניתן לראות שהפסוקים בדברי הימים [אף על פי ששם לא מופיע המושג "במה גדולה"] כביכול שואלים ועונים על השאלה: מדוע נקרא המקום בשם "הבמה אשר בגבעון"? "כי שם היה אהל מועד... אבל ארון האלקים העלה דויד", והוא לא היה בגבעון¹³.

12. עיין גם בירושלמי מגילה פ"א, ה"ב: "זה סימן: כל זמן שהארון מבנים - הבמות אסורות. יצא - הבמות מותרות". ועיין ב"יפה עינים" לזבחים ק"ח, ע"ב שכתב לגבי טוב וגבעון: "[ועיין] בירושלמי [מגילה ספ"א] שמוכח טעם היתר במות אז משום שלא היה הארון אז אצל המזבח. ובשילה שהיה אצל המזבח היה איסור במות", ובספר "משמר הלוי" לזבחים (לרב משה מרדכי שולזינגר) סימן קעו.

13. על השאלה כיצד יתכן שהארון לא היה בקדש הקדשים שבנוב ובגבעון עיין במאמרי "מדוע לא החזירו בני ישראל את ארון הברית למשכן בשובו משדה פלשתים?" בספרי "הדר העולם" (הוצאת ספרית "בית אלה" ירושלים, תשנ"ח) עמ' 384-415, ולגבי נלגל, עיין בסמוך.

ה. האם הארון היה בגלגל?

לפי העולה מהתוספתא ומהפסוקים בדברי הימים צריך לומר שכאשר היה המשכן בגלגל, הארון לא היה שם! האם אכן כך היה הדבר? אם כן, מדוע? בדבר זה נחלקו המפרשים:

1. שיטת המאירי

כתב המאירי בפירושו למשנה במסכת מגילה (ט ע"ב): "המשנה הטי"ו: אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים וכו' - משנה זו נאמרה על שום זמן שהיו הבמות מותרות. וכבר נודע לנו ממסכת זבחים שעד שלא הוקם המשכן הותרו הבמות, ומשהוקם המשכן נאסרו, הואיל והיה שם מזבח וארון עמו. באו לגלגל כל שבע שכבשו ושבע שחלקו, והיה הארון הולך עמם במלחמותיהם, ולא היה קבוע עם המזבח בגלגל, הותרו הבמות... וכל אותן הזמנים שהיו הבמות מותרות היה מזבח הנחושת של משה קרוי אצלם 'במה גדולה', מפני שהיה קבוע במקום אחד לשם כל הצבור, ומכל מקום לא סר שם 'במה' מעליו כל זמן שלא היה ארון קבוע עמו". אם כן לפי המאירי הארון לא היה בקדש הקדשים שבגלגל כיון שהוא הלך עם ישראל במלחמותיהם¹⁴.

2. שיטת רש"י ורד"ק

דברי המאירי אינם מוסכמים על כל המפרשים, שכך כתב הרד"ק בפירושו לספר שמואל (א' יא, יד): "ואמר שמואל לחדש המלוכה בגלגל, לכבוד הארון ואהל מועד שהיו שם מתחילה כשבאו לארץ, לפיכך היו מכבדים אותו המקום, אף על פי שעתה לא היה שם, כי בנוב היה". מפורש ברד"ק שהארון כן היה במשכן שבגלגל!

כן כתב הרד"ק גם בפירושו לספר חבקוק (ג, ו): "עמד הארון בגלגל י"ד שנה". כן כתב גם הגר"א בביאורו לסדר עולם רבה (סוף פי"א): "צא מהן י"ד שנה שכבשו ושחילקו, שבאותו זמן היה הארון בגלגל".

14. בדברי המאירי כתב כבר ר' יהונתן הכהן מלוניל בחידושי למגילה. ועיין בספר "שירת דוד" על התורה ולרב אהרן דוד גולסדג, ישיבת טלז וויקליף אוהיו, תשנ"א) דברים י"ב, ח שהקשה עליהם מהירושלמי בשקלים פ"ו ה"ן וסוטה פ"ח ה"ג ונשאר בצ"ע. ועיין במאמרי "האם יצא ארון הברית למלחמות ישראל?" בספרי "הדר העולם", עמ' 371-339.

כן יש להוכיח גם מרש"י שהוא חולק על המאירי, שכן כתב רש"י בדברים (י', א): "בעת ההוא... נמצא זה ארון אחר קיים, וזהו שהיה יוצא עמהם למלחמה, ואותו שעשה כגלגל לא יצא למלחמה אלא בימי עלי, ונעמנו עליו ונשכח". לפי רש"י לא יצא הארון שבקדש הקדשים למלחמות אלא בימי עלי, ואם כן כל ימי גלגל הוא היה במקומו בקדש הקדשים! ושלא כמאירי!

מדוע אם כן היה היתר במות בזמן שהיה המשכן בגלגל? ומדוע נקרא המשכן בגלגל בשם "במה גדולה"?

מדוע היה היתר במות בזמן שהיה המשכן בגלגל?

כתב ה"משך חכמה" בפרשת ראה (דברים י"ב, ח): "איתא בתוספתא בסוף זבחים: 'איזוהי במה גדולה בשעת היתר הבמה [פירוש: אימתי ואיך היתה במה גדולה אשר בשביל זה היו הבמות מותרות היינו להקריב בכל במות יחיד]? אהל מועד נטוי כדרכו [כמו במדבר ובשילה], והארון לא היה נתון שם [שבנוב וגבעון היה הארון בפלשתים, ובקרית יערים, ובבית עובד אדום הגת, ובירושלים], לכן הבמות מותרות. אבל בשילה היה הארון באהל מועד, ולכן היו הבמות אסורות. זהו פירוש התוספתא. והא דבגלגל היו הבמות מותרות, משום דלא נחו מכיבוש נחלה, וכמו דאמר בזבחים (ק"ט, ע"ב): 'כי לא באתם עד עתה אל המנוחה דנחו מכיבוש'."

מדברי ה"משך חכמה" שכתב שהיתר הבמות בזמן נוב וגבעון נבע מאי הימצאות הארון בקדש הקדשים, ואילו לגבי גלגל כתב הסבר אחר עולה שהוא סובד כרש"י וכרד"ק, שהארון כן היה במקומו בזמן גלגל, והסיבה להיתר הבמות היתה שישאל לא נחו עדיין מכיבוש הארץ¹⁵.

15. א. כעין דברי ה"משך חכמה" כתב גם המהרש"א בזבחים (ק"ח, ע"ב ד"ה בני מקומות שרתה שכינה על ישראל) בלא שהתייחס לגלגל כאל במה גדולה, אלא כתשובה לשאלה מדוע לא הזכירו בגמרא שבגלגל שרתה שכינה: "בגלגל נמי לא מיקרי שורה שכינה במשכן, כיון שהיה זמן כיבוש ארץ ישראל וחלוקה לא חשיב הכא, אלא מיום שנאו אל המנוחה ואל הנחלה, דהיינו שילה וירושלים."

ב. יש לציין שבספרי (ראה סה) ובבבלי (זבחים ק"ט, ע"א) למזו את היתר הבמות בזמן גלגל נוב וגבעון מהפסוקים בפרשת ראה (י"ב, ח-ט), ולא מאי הימצאות הארון במשכן, ואם כן אפשר לומר שרש"י ורד"ק יסבירו שהיתר הבמות נובע מהפסוקים ולא מאיר הימצאות הארון במקומו, והמאירי הסביר כתוספתא וכירושלמי ואמר שהארון לא היה במקומו. אך לפי זה נצטרך להגיד שמחלוקת רש"י ורד"ק אך עדיף לומר שהבבלי והירושלמי אינם חולקים, ועיין גם ביימשמר הלוי" לזבחים סימן קעו שכתב שהירושלמי אינו חולק על הבבלי, שכן גם הוא הביא דרשה דומה לדרשת שבבבלי. מה"משך חכמה" מוכח שהוא הסביר את התוספתא על פי שיטת רש"י ורד"ק. אמנם דברי ה"משך חכמה" נראים כאילו הם דברי הבבלי, אבל לא כך הם, אלא בדומה למהרש"א, שכל זמן שלא נחו מהכיבוש והחלוקה יש חיסרון בהשראת השכינה במשכן ולכן יש היתר במות.

מדוע נקרא המשכן בגלגל בשם "במה גדולה"?

נראה לומר שלפי רש"י ורד"ק והמפרשים שסוברים כמותם, אף על פי שמצד ההגדרה המציאותית המשכן בגלגל לא היה במה גדולה, שכן שהארון היה במקומו, הוא נקרא "במה גדולה" כיון שבזמנו היה היתר במות, והיה לו דין במה גדולה¹⁶.

על פי זה נראה גם ליישב את שאלת הרש"י על רש"י במסכת מגילה מדוע לא הזכיר רש"י במשנה את המשכן בגלגל כבמה גדולה, וכן הזכיר אותו בגמרא: מצד ההגדרה המציאותית המשכן בגלגל לא היה במה גדולה, ולכן לא כתב רש"י במשנה שדברה על במה גדולה את גלגל, אך בגמרא, שלמדה את דיני הבמה הגדולה מהמשכן בגלגל הזכיר רש"י גם את גלגל.

סיום

כאשר ארון הברית לא היה במקומו בקדש הקדשים ירדה קדושת המשכן, וגם כאשר ארון הברית היה במקומו, אך ישראל לא היו מסודרים כל שבת במקומו ירדה קדושת המשכן. נתפלל שבקרוב יחזור כל עם ישראל לארצו וישב כל שבת במקומו, ויבנה בית המקדש וארון הברית יחזור למקומו בקדש הקדשים¹⁷.

16. אולי ניתן להביא קצת ראיה ממה שכתב שם הי"משך חכמה" בתשובה לשאלה כיצד הקריבו בני ישראל בבכים (שופטים ב', ה) בזמן שהיה המשכן בשילה, שאז היה איסור במות: "היה אז הארון בשכם, והיה האהל מועד כדון כמה גדולה, והיו הבמות מותרות". [ועיין בספר "שירת דוד" על התורה (הני"ל) שם, שהקשה על הסבר זה של הי"משך חכמה" שהרי הארון נלקח לשכם רק לשעה, כמו שכתב הרד"ק שם, ומן הסתם החזירוהו מיד למקומו: כן הקשה גם בספר "פשוטו של מקרא" (לרב מנחם אריה קניגסהפר, בני ברק תשמ"ג) שופטים ב', ה (עמ' קכה), ולכן כתב שעדיף לומר שהיתה זו הוראת שעה, וכן כתבו גם בספר "לחם חקיי" (לרב זאב הכהן הוברמן, ניו יורק) ח"ב סימן ב (עמ' קפו), ובספר "משמר הלוי" לזבחים סימן קעו במכתב השני (בעמוד תלא), ועיין גם בספר "רנת יצחק" (לרב אברהם יצחק טורוצקין, ישיבת טלז וויקליף אוהיו, תשנ"א) לשופטים ב', ה].

17. עיין ב"תפארת ישראל" (זבחים פי"ד, מ"ה אות לח) שכתב: "כאן בגלגל והעמידו שם המשכן של מדבר, להקריב על מזבח הנחושת שעשה משה רבנו עליו השלום, אבל הארון שם הלוחות הביאו לשכם שדר שם יהושע. שם בנו מקדש להארון, כמפורש ביהושע (כ"ד, א): ויבאסף יהושע את כל שבטי ישראל שכמה... ויתיצבו לפני האלקים".

יש לציין שה"תפארת ישראל" לא כתב את דבריו כהסבר להיתר הבמות בזמן גלגל, אלא רק כהסבר למצב המשכן בגלגל, ואילו על היתר הבמות בזמן הגלגל כתב: "דכתוב: 'אשר ישחט מחוץ למחנה' (ויקרא י"ז, ג), והרי אז כבר פסקו ובטלו המחנות, והתחילו להיות נפוצים בארץ".

דברי הייתפארת ישראל תמוהים מכמה בחינות, וכבר הקשה עליו הייתפארת יעקב שם: "לא הבנתי, הא התם מייקרי בעת שהוכיחם קודם מותו, ואם כן אז היה המשכן בשילה! דבגלגל לא היו רק שבע שכבשו ושבע שחילקו, כמו שכתב בסמוך אות מ"א: ובעיקר ראייתו מפרק כ"ד לא ראה מה שכתבו שם המפרשים הראשונים, עיין שם ברש"י וברד"ק.

ומה שכתב שיהושע דר בשכם נפלאתי עליו, דהא שכם היה עיר מקלט, כמו שמפורש שם בפכ"א, ונחלת יהושע היה בתמנת סרח, כמו שכתוב שם פ"י"ט (פסוק נ"א): כך כתב רש"י ביהושע (כ"ד, כו): "אשר במקדש ה' - כלפי שהביאו שם את הארון, כנה שנאמר למעלה (פסוק א): ויתיצבו לפני האלקים". הרד"ק שם (יהושע כ"ד, כו) כתב: "אשר במקדש ה' - הבית שהיה שם הארון בשכם קראו מקדש, לקדושת הארון שהיה שם לשי' ה', עוד כתב הרד"ק שם (יהושע כ"ד, א): "ויתיצבו לפני האלקים - נראה שהביאו ארון האלקים שם כדי לכרות הברית לפני הארון, כמו שאמר: ויכתוב יהושע בספר תורת אלקים, וראה כי שם היה הארון שבו ספר התורה".

יש לציין שכעין דברי הייתפארת ישראל כתב גם היעב"ץ בפירושו "לחם שמים" שם שכתב: "באו לגלגל עם אהל מועד, אבל הארון בשכם היה, ובנו לו מקדש". גם עליו קשה הקושיה הראשונה של הייתפארת יעקב וההערה השניה שלו, אבל לא קשה עליו הקושיה השלישית. עוד העירו בקיצור על דברי הייתפארת ישראל מרן הגר"א שפירא זצ"ל בספרו "מנחת אברהם" חלק א (ירושלים תשי"ן) סימן ל סעיף ג סעיף קטן ב (עמ' רעג), ורמ"מ שניארסאחן בספרו "חדושים ובאורים בש"ס"י ח"ב סימן לו (עמ' רל).

יש לציין שהקושיה על הייתפארת ישראל שהארון היה שם לשעה, אינה זהה לקושיה על הי"משך חכמה" בהערה הקודמת, שכן הי"משך חכמה" כתב שהארון נלקח מהמשכן בשילה, והי"משך חכמה" גם הסכים שהארון נלקח משילה רק לשעה, אלא שכתב שאותה שעה התארכה קצת, ואילו הייתפארת ישראל כתב שכל ארבע עשרה שנות עמידת המשכן בגלגל היה הארון בשכם.